

WPŁYW WYSOKICH TECHNOLOGII NA ROZWÓJ DZIECKA

W pierwszych latach swojego życia dla prawidłowego rozwoju dziecko potrzebuje wielu intensywnych bodźców oraz doświadczeń z innymi osobami. Maluch poznaje świat **polimodalnie** czyli wszystkimi zmysłami. Kiedy chwyta jabłko nie tylko je widzi, ale i czuje zapach, dłońmi poznaje jego kształt oraz fakturę skórki, wbijając zęby w owoc wyczuwa jego smak. Te wszystkie cechy składają się na to, co my dorośli określamy mianem "jabłko". Jeżeli to samo „jabłko” pokaże się na ekranie i nawet ktoś wypowie co to jest, to poziom poznania jest znacznie mniejszy. Rodzice niejednokrotnie zapominają o tym, bo mają własne wielozmysłowe doświadczenia i myślą, że mały człowiek rozumie i odczuwa podobnie. Niesie to za sobą ogromne straty poznawcze, których nie da się potem nadrobić.

Dziecko, które jeszcze nie mówi, nie powinno w ogóle oglądać telewizji oraz nie powinno korzystać z wysokich technologii. Dzieci uczą się naturalnie poprzez działanie i interakcje z innymi ludźmi oraz zabawy, które uruchamiają wyobraźnię i przyspieszają rozwój maluchów. Mowa buduje się w naszym umyśle dzięki aktywności neuronów zwierciadlanych, a te z kolei, uaktywniają się tylko wtedy, kiedy patrzymy na twarz drugiego człowieka, a nie na szklany ekran. Wspólne spędzanie czasu wolnego z pociechami poprzez zabawy, czytanie książek, rozmowy jest niezwykle ważne dla rozwoju relacji z bliskimi, z innymi osobami oraz dla poznania otaczającego świata.

Trudno wyobrazić sobie współczesny świat bez urządzeń mobilnych (smartfonów, tabletów, gier, zabawek multimedialnych

itp.). Stały się one elementem niezbędnym w naszej codzienności, sposobem utrzymywania kontaktów społecznych, a także atrakcyjną formą spędzania czasu wolnego. Są one obiektem zainteresowania nie tylko dorosłych, ale i dzieci. Tymczasem badania dowiodły, że dzieci, które w okresie niemowlęctwa są poddawane oddziaływaniom wysokich technologii przejawiają wiele niepokojących zachowań: opóźnienia w rozwoju ruchowym i mowy, zwolniony przebieg rozwoju intelektualnego oraz społecznego. Szybko zmieniające się obrazy i słowa uzależniają dziecko. Oglądanie telewizji nie stwarza możliwości rozwijania wyobraźni oraz nie sprzyja wyciąganiu wniosków. Co więcej, mózg uczy się eliminować dźwięki językowe, a nastawia się na odbiór informacji takich jak muzyka i obraz. Niejednokrotnie dziecko wpatrujące się w ekran sprawia wrażenie zahipnotyzowanego. Efektem tego jest uboższy zasób słów i brak umiejętności budowania zdań, ale także nieprawidłowa artykulacja, problemy ze słuchaniem czytanego tekstu, brak umiejętności opowiedzenia obejrzanej bajki.

Dzieci, które w okresie **niemowlęcym** poddawane są oddziaływaniom wysokich technologii obserwuje się niepokojące zachowania takie jak:

- brak koncentracji na twarzy dorosłego,
- brak uśmiechu na widok znanej osoby,
- brak gaworzenia,
- brak wsłuchiwania się w głos dorosłego,
- brak gestów społecznych (np.: *pa,pa*),
- wolniejszy rozwój dużej i małej motoryki, co z kolei prowadzi do opóźnienia lub braku nabywania umiejętności językowych,
- zwolnionego przebiegu rozwoju intelektualnego i zabawy oraz kształtowania się umiejętności społecznych.

Dzieci, które w **drugim** roku życia oglądały telewizję do 2 godz. dziennie, charakteryzowały się:

- stanem rozproszenia uwagi,
- sporadycznymi reakcjami na własne imię,
- brakiem lub opóźnionym rozwojem mowy,
- niechęcią do oglądania ilustracji np.: w książeczkach,

- brakiem wspólnego pola uwagi,
- brakiem gestu wskazywania palcem

U niektórych dzieci można było zaobserwować objawy autystyczne takie jak:

- brak kontaktu z rodzicami,
- brak reakcji na imię,
- brak zabawy.

W **trzecim roku** życia powyższe zaburzenia u dzieci znacznie się pogłębiają. Można u nich dostrzec:

- trudności w rozumieniu poleceń oraz słabe rozumienie komunikatów językowych,
- zabawę na poziomie dzieci 12-14 miesięcznych,
- trudności z zabawą z rówieśnikami,
- komunikowanie się krzykiem lub płaczem,
- brak respektowania reguł społecznych,
- brak zainteresowania książeczkami, obrazkami,
- uspakajanie się po otrzymaniu telefonu komórkowego,
- poważne problemy z wprowadzeniem treningu czystości,
- wybiórczość jedzenia.

Skutki nadmiernego oglądania telewizji **u starszych dzieci**, które spędzają czas przed telewizorem, komputerem itp. powyżej 2 godzin dziennie to:

- trudności w koncentracji uwagi,
- problemy z utrzymaniem kontaktu wzrokowego, brak umiejętności słuchania,
- niska sprawność językowa i nieprawidłowa wymowa,
- brak zrozumienia emocji i trudności w nawiązywaniu kontaktów społecznych,
- zaburzenia myślenia symbolicznego,
- uboga wyobraźnia,
- problemy z czytaniem, rozumieniem tekstu pisanego, gorsze wyniki w nauce,
- mniejsza sprawność fizyczna.

Używanie klawiatury, myszki, pada negatywnie wpływa na rozwój sprawności dłoni i palców. Utrudnia też zapamiętywanie kształtu liter oraz prawidłowego kierunku ich kreślenia. Może stać się przeszkodą w rozwoju kreatywnych i analitycznych zdolności dzieci.

Jedną z właściwości mózgu jest plastyczność. Mózg jest plastyczny przez całe życie, jednak najmocniej do trzeciego roku życia. Zatem czas ten jest najcenniejszy w rozwoju dziecka, wtedy jest ono najbardziej podatne na oddziaływania stymulacyjne. Mając świadomość, że pierwsze trzy lata dziecka są szczególnie ważnym okresem dla jego rozwoju, możemy świadomie podejmować dobre decyzje i unikać tych szkodliwych. To, jak zostanie ukształtowany mózg w okresie jego najintensywniejszego rozwoju, będzie miało znaczący wpływ na dalszy rozwój dziecka.

W związku z powyższym tak bardzo istotne jest, żeby dzieci do 2 roku życia w ogóle nie oglądały telewizji, a dzieci starsze i nastolatki nie korzystały dłużej niż 1-2 godz. dziennie z telewizji i komputera. Mówi się zarówno o aktywnym oglądaniu, jak również o TV włączonym w tle. To, że rodzicowi wydaje się, że dziecko nie ogląda wyświetlanej bajki, reklamy czy teledysku, nie oznacza, że mózg dziecka nie rejestruje bodźców płynących z otoczenia.

Podstawowym elementem prawidłowego rozwoju mózgu dziecka jest bliski kontakt z drugą osobą. Należy po prostu bawić się z dzieckiem, okazywać miłość, poświęcać czas i uwagę oraz emocjonalne zaangażowanie.

Literatura:

- *Prof. Jagoda Cieszyńska, Wpływ wysokich technologii na rozwój poznawczy dziecka,*
- *Magdalena Rybka, Urządzenia cyfrowe, a rozwój mowy dziecka,*
- *Zuzanna Czerniejewska, Anna Łubkowska, Daria Kukowska, Wysokie technologie w świecie małych ludzi.*
- *Joanna Gąska, Ekran zamiast niańki, czyli jak wychować zaburzone dziecko,*

Opracowała: mgr Justyna Skoczyła, psycholog